

עין יצחק

פינת ההלכה השבועית
מאת מרן הראשון לציון
הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א
בעל ה'ילקוט יוסף'

פר' בחוקותי תשע"ט | גליון מס' 136

כתיבה: הרב מרדכי גור | עריכה: הרב יצחק קורלנסקי

בחורי חו"ל בישראל - האם ינהגו יו"ט שני?

טעם מנהג יו"ט שני בחו"ל | הסוברים שכל השווה בארץ ישראל נוהג יו"ט אחד בלבד | חילוק ההלכה בין דעתו לחזור לחו"ל | בחור-ישיבה הלומד בארץ ישראל | בחור-ישיבה היודע בבירור כי ישוב לחו"ל

עושים שני ימים-טובים של גלויות כמנהג בני חו"ל, ככל חוקי ומשפטיו שבחו"ל, ולא עוד אלא שנאספים מנינים רבים של העולים - בפרהסיא, ומתפללים ביום השני תפילת יום טוב וקוראים בספר תורה כמנהגם שבחו"ל, ואין פוצה פה, ושכן עיקר להלכה, כי עיקר מושבם הוא בחו"ל ודעתם לחזור. וכן הגאון רבי יאשיה פינטו בשו"ת נבחר מכסף (סי' ה) העיד על המנהג כדברי מרן. וכן מבואר בשו"ת הלק"ט (סי' ד) בשם גאוני ירושלים. וכן כתב מרן החיד"א בברכי יוסף (סי' תצ"ו אות ז).

ואמנם הג"ר יחיאל מיכל טוקצ'נינסקי בספר עיר הקודש והמקדש (ח"ג סי' רסא) שכתב שהגאון רבי שמואל סלנט היה חושש לסברת החכם צבי הנ"ל, והיה מורה להחמיר כחומרות בני חו"ל, וכחומרות בני א"י, מזה ומזה. אולם אנו אין לנו אלא דברי הראשונים שבני חו"ל העולים לא"י ודעתם לחזור, עליהם לנהוג כבני חו"ל לגמרי, בין להקל בין להחמיר. וכן הורה רבני ירושלים לפני חמש מאות ועשר שנים, בשנת רס"ט, הובאו דבריהם בקונטרס חידושי דינים שבספר חיים וחסד (מוספייא, סי' מד"ז), וכן פסק גדול תלמידיו של הגאון מוילנא, רבי ישראל משקלוב, בספרו פאת השלחן (סי' ב' סעיף ט"ו), וכן פסק הגאון רבי חיים מודעי בשו"ת חיים לעולם (או"ח סי' ו), וכן פסק הראשון לציון הגאון רבי יעקב שאול אלישר בשו"ת שאל האיש (או"ח סי' ח).

בחור-ישיבה הלומד בארץ ישראל

אולם כל זה באדם נשוי שעלה לארץ ישראל לביקור, ודעתו לחזור אל עירו ואל שער מקומו, אבל לגבי בחור ישיבה, שעדיין אינו נשוי, ואין עליו עול משפחה, כתב הגאון רבי משה גלאנטי שקיבל מרבתינו גאוני ירושלים, שאינו עושה אלא יו"ט אחד בלבד, בין להקל בין להחמיר. וכגון בשנה זו שחג השבועות חל ביום ראשון, צריך הוא ביום שני להניח תפילין ולהתפלל תפילת חול, ואינו צריך לעשות קידוש, הכל כתושבי ארץ ישראל. והוסיף שכן פשט המנהג.

ויש טעם לכך, משום שאפשר שיזדמן לו שידוך הגון במוהר ובמתן, ויקבע מושבו בארץ ישראל, ו"כל הראוי לבילה - אין בילה מעכבת בו" (קידושין כה ע"א). ואפילו אם אומר שבכוונתו לאחר נישואיו לשוב ולהתגורר בחו"ל, אך מי יודע? אולי לבסוף ישא בת תלמיד-חכם גדול, או איזה גביר גדול, ויהיה כל מחסורו עליו, וילמד טוב בכלל טוב, וישוב בו מכוונתו וישאר בארץ ישראל. ולכן כתב הר"מ גאלאנטי שינהג יו"ט אחד, ושכן פסקו רבותינו הגאונים רבי שלמה אלגאזי ורבי שמואל גרמיזאן ורבי אברהם אמיגו, והובאו דבריהם בשו"ת הלק"ט (סי' ד).

שאלה: בארץ ישראל ישנם אלפי בני-תורה, ברוך ה', המגיעים מחו"ל כדי ללמוד תורה בישיבות הקדושות, ודעתם לחזור לאחר זמן לחו"ל, מקום מגורי הוריהם. האם עליהם לנהוג שני ימים-טובים של גלויות, בתפילה ובקידוש ושלא לעשות מלאכה וכן בשאר הענינים, כדי בני חוץ לארץ, או די להם לנהוג יום אחד בלבד, כדין תושבי ארץ ישראל?

תשובה: תחילה נבאר לענין משפחה המגיעה מחו"ל לארץ ישראל לביקור לקראת ימי החג, כיצד עליהם לנהוג, ולאחר מכן נבאר הדין לענין בחור-ישיבה.

טעם מנהג יו"ט שני בחו"ל

בגמרא (ביצה ד ע"ב) מבואר שאף על פי שבזמן הזה אין אנו מקדשים את החודש על פי הראיה, אלא על פי חשבון הלוח, ובזה גם בני חו"ל בקיאים בקביעות החדשים, כמו בני ארץ ישראל, מכל מקום חייבים בני חו"ל גם כיום להמשיך לנהוג שני ימים-טובים של גלויות, על כל הכרוך בהם, ולהיזהר במנהג אבותיהם, גזירה שמא ישתכח מהם סוד העיבור, דהיינו אופן חשבון קביעת חדשי הלבנה ועיבורי השנה, ויקבעו המועד שלא בזמנו, ויבואו להיכשל באכילת חמץ בפסח. ולכן אמרו חכמים שגם כיום שאנו בקיאים בקביעה דירחא, עושים בחו"ל שני יו"ט, וכך המנהג פשוט.

הסוברים שכל השווה בארץ ישראל נוהג יו"ט אחד בלבד

ובשו"ת חכם צבי - לפני שלש מאות שנה (סימן קס"ז) כתב שהעולים מחו"ל לארץ ישראל, אע"פ שדעתם לחזור, די להם לעשות יום-טוב אחד כל ימי שהותם בא"י, ואפילו לענין עשיית מלאכה, ואין זה בכלל המבואר במשנה (פסחים נ ע"ב) שנותנים עליו חומרי מקום שיצא משם, ולכאורה צריך הוא לנהוג יו"ט שני של גלויות, אך באמת לא לענין זה נאמר, כי לא גזרו חכמים על בני חו"ל לעשות שני ימים-טובים של גלויות אלא כשהם עדיין דרים במקומם, אבל כשעלו לא"י, אסור להם להוסיף על יום טוב אחד, משום איסור 'בל תוסיף', על פי המבואר בגמרא (ראש השנה כ"ח ע"ב). גם הגאון רבי יוסף שאול נתנזון בשו"ת שואל ומשיב (תליתאה ח"ב סי' כ"ח) מצדד כדעת החכם צבי.

חילוק ההלכה בין דעתו לחזור לחו"ל

אולם בשו"ת גאוני מזרח ומערב (סי' ל"ט) מבואר שגם בני חו"ל שעלו לא"י ודעתם לחזור תוך י"ב חודש, חייבים לשמור שני ימים-טובים של גלויות. וכן מבואר בשו"ת מעשה הגאונים (סי' מז"ז). גם מרן הבית יוסף בשו"ת אבקת רוכל (סי' כ"ו) העיד בגודלו שפשט המנהג מימי קדם ובפני גאוני עולם, שבני חו"ל העולים לא"י ודעתם לחזור,

והוסיף עוד, שגם הגאון המוסמך רבי אליעזר בן ארחא - שהיה בימי מרן ה'בית יוסף' - העיד שכך היו נוהגים להורות כל גאוני רבני צפת, שכל בחור שאינו נשוי העולה לא"י, אע"פ שדעתו לחזור לחו"ל, בהיותו א"י יש לו לנהוג יום טוב אחד בלבד, מפני שאפשר שימצא לו עזר כנגדו ויקבע דירתו בארץ ישראל.

ואמנם בשו"ת גינת ורדים (כלל ד' סי' י"ד) הביא תשובת רבני ירושלים שבדורו, שפסקו להיפך, שאין הבדל בזה בין נער לזקן ובין נשוי לאינו נשוי, אלא תמיד יש לנהוג ב' ימים-טובים של גלויות. אולם מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל (סי' נ"ה) האריך להשיב על דבריו, וכתב שרבנים אלו - במחילה מכבוד תורתם - לא ידעו שמנהג רבני וגאוני ארץ ישראל, דור דור וחכמיו משנים קדמוניות, להורות הלכה למעשה שכל בחור העולה לארץ ישראל, נוהג יום-טוב אחד בלבד, בין להקל בין להחמיר.

והוסיף מרן החיד"א, שנודע לו בבירור שגם הראשון לציון הגאון רבי אברהם יצחקי - אב"ד בחברון לפני מאתיים ותשעים שנה, ומחבר הספר זרע אברהם - היה נוהג כן להורות להלכה ולמעשה. וכן הורו כל רבני ארץ ישראל הבאים אחריו, וטעמים ונימוקים עמם, שמכיון שכל עיקר דין יום טוב שני של גלויות בחו"ל משום ספק הוא, ובזמן הזה אנו בקיאים בקביעות החודש, אלא שחז"ל הזהירו על כך לבני חו"ל רק משום מנהג אבותיהם בידיהם, לפיכך על ידי סיבה כל

שהיא, כגון בחור שעלה לארץ ישראל ויש לתלות שמה ימצא שידוך טוב ויקבע דירתו בארץ ישראל, יש להורות לו לעשות יום-טוב אחד בלבד. וכן פסק הראשון לציון הגאון רבי מיוחס בכר שמואל - לפני מאתיים וחמישים שנה - בספרו מזבח אדמה (סי' תס"ח).

בחור-ישיבה היודע בבירור כי ישוב לחו"ל

ומכל מקום בחור-ישיבה שעלה לארץ ישראל על מנת שיחזור לחו"ל אצל הוריו, ואומר בפירוש שאפילו אם ימצא שידוך הגון במוהר ומתן, בשום פנים ואופן לא יעזוב את הוריו שבחו"ל, ודעתו לחזור באופן מוחלט, יש לו לנהוג שני ימים-טובים של גלויות. אולם סתם בחור שעלה לארץ ישראל, אע"פ שהוריו בחו"ל ודעתו לחזור אליהם, יש להורות לו הלכה למעשה לעשות יום-טוב אחד בלבד, כשאר תושבי ארץ ישראל.

הוראת מרן זצ"ל

וכך היה מורה מרן זצ"ל לבחורי ישיבות מחו"ל הלומדים בארץ ישראל, שהיו באים לפניו לשאול האם עליהם לנהוג יו"ט שני, ומרן היו שואלים האם במידה וימצאו עבורם שידוך טוב האם ישארו בארץ ישראל או ישובו לחו"ל, ואם היו עונים שלא יסכימו להישאר בארץ, היה מורה להם לנהוג יו"ט ב' ימים, אך אם ישנה סבירות שישארו בארץ, ינהג יו"ט אחד.

מצלמות אבטחת בתי-כנסת בשבת

על הצורך מפני האנטישמיות הגוברת בחו"ל | 'פסיק רישיה' דלא איכפת ליה באיסורים דאורייתא ודרבנן | הלכה למעשה

התורה, אבל בדבר שעיקר איסורו הוא מדרבנן, באופן שהוא 'פסיק רישיה' דלא איכפת ליה, מותר לגמרי. וכן כתב הגאון רבי יצחק טייב בעל 'ערך השלחן' בספרו ווי עמודים (עמ' ע), וכן כתב בשו"ת צור יעקב (סוף סי' קעב), שו"ת אגורה באהלך (עמ' טט), מהרי"י אלגאזי בספר ארעא דרבנן (מהדו"ב סי' קעח), ספר תורת שבת (סימן שיד ס"ק ג), הגאון יוסף שאול נתנזון בשו"ת שואל ומשיב (קמא ח"א סימן סימן ר"ז), שו"ת דברי מלכיאל (ח"ב יו"ד סי' מב אות לא), שו"ת מהרש"ם (ח"ה ס"ס מח), הגאון רבי יצחק אלחנן בשו"ת באר יצחק (או"ח סימן טו ענף ה), שו"ת מהר"ם מבריסק (ח"א סי' נט), שו"ת שואל ונשאל (ח"ז או"ח סי' כב), וכך משמע מהמשנה ברורה (סי' שכא ס"ק נז, שעה"צ ס"ק סח) ש'פסיק רישיה' דלא ניחא ליה באיסור דרבנן, מותר.

צירוף דעת הרשב"א

ובנידון שלנו ניתן לצרף כסניף להיתר, על פי דברי הרשב"א (שבת קז ע"א) שלמד מדברי הירושלמי (שבת פ"ג ה"ו) שמותר לכתחילה לנעול את דלת הבית לשומרו, אף אם יש צבי בתוך הבית וניצוד בכך, דכיון שהוא עושה לצורך ביתו לשומרו, וזו כל מטרתו, אע"פ שעל ידי כך ברור שהצבי ניצוד, מותר, ובלבד שלא יתכוון לשמור את הצבי. ואמנם הר"ן (סוף פ"ג דשבת) תמה מאוד על דברי הרשב"א והקשה עליו, וכן רוב הראשונים חלקו על הרשב"א, מכל מקום סברתו חזי לאיצטרופי, נוסף על כך שלא איכפת ליה באיסור דרבנן שמותר. וכמו כן הבא להתפלל, שאין בהליכה עצמה שום איסור, והוא עושה פעולת היתר, ורק נזדמן שיש שם מצלמה המצלמת כל עובר ושב, ואין לו שום כוונה לכך, מותר.

הלכה למעשה

ולכן אמרנו להם שכל בתי-הכנסת שברצונם להתקין מצלמות, כדי למנוע כניסת גנבים או ח"ו פיגועים והתנכלויות מצד אנטישמיים, מותר לכתחילה להציב שם מצלמות ולבוא לשם להתפלל.

השבוע היינו באנטוורפן שבבלגיה במסגרת 'ועידת רבני אירופה', ודיברנו שם על שאלה הנפוצה מאד בחו"ל, (גם בארץ ישראל, אך ביותר בחו"ל), מחמת ריבוי האנטישמיות המתעוררת בעולם, לצערנו הרב, 'ומשאנין נשאו ראש' (תהלים פג ג), וכמעט בכל בתי-הכנסת בבלגיה ובצרפת ועוד, התקינו מצלמות אבטחה בכל שטחי בית הכנסת, כדי שיוכלו לזהות את העוברים ושבים, במטרה לאבטח את המתפללים, שלא תהיה סכנה ח"ו, (ואף ישנם שבשל כך באים עם נשק), ויש שערערו על הפעלתן בשבת וחג, האין מותר להיכנס לבית הכנסת כאשר יודע כי העיניות מצלמות כל העת, ועירערו האם מותר הדבר לכתחילה.

'פסיק רישיה' דלא איכפת ליה באיסור דרבנן

והתשובה היא, כי העובר לפני המצלמה, אפילו אם היתה כוונתו להצטלם, הרי אינו עושה בכך איסור דאורייתא, וזה גרע ממסייע שאין בו ממש (שבת צג ע"א), שהרי אפילו אם לא היה עובר שם, היתה מערכת הצילום עושה את פעולתה באופן אוטומטי ומצלמת את כל המתרחש. וכך כתב בשו"ת קרן לדוד (או"ח סימן קב) שבאופן זה הוא בגדר 'פסיק רישיה' (פעולת היתר שאי אפשר להיעשות מבלי שתיעשה גם פעולת איסור) דלא ניחא ליה ולא איכפת ליה, דהיינו שאמנם ברור שהעין מצלמת, מכל מקום לא איכפת לו בכך, ואינו נהנה ואין לו כל ענין בתוצאת פעולה זו, שכן הוא לא בא לבית הכנסת כדי להצטלם אלא כדי להתפלל, ו'פסיק רישיה' דלא ניחא ליה' והוא איסור דרבנן, (שכן אין בפעולת המצלמה הדלקת מנורה שזה איסור מדאורייתא, אלא אולי הגברת זרם, ואולי הוא איסור דרבנן), ובכחאי גוונא כתבו התוספות (שבת קג ע"א, כתובות ו ע"א) שמותר, וכן נראה שכן דעת מהר"ם מרוטנבורג (בתוס' יומא לה ע"א) וכ"כ הרא"ש (שבת שם).

'פסיק רישיה' דלא איכפת ליה באיסור דאורייתא

ודוקא 'פסיק רישיה' בדבר שהוא איסור מדאורייתא, אף על פי שלא ניחא ליה ולא איכפת לו, איסור מדרבנן, כי עיקר האיסור הוא מן

'פינת ההלכה' של מרן הראשון לציון שליט"א משודרת בכל יום שישי בשעה 15:45 - 'כאן-מורשת'

ניתן להאזין גם בקו 'בית יצחק': 0772-660-880 בשידור חי וחוזר

להנצחות (להצלחות, לרפואות ולעילוי נשמות) ולקבלת הגיליון במייל: yk3121405@gmail.com | כל הזכויות שמורות ©

